

ВІКІПЕДІЯ
Вільна енциклопедія

WIKIMEDIA
УКРАЇНА

Вікіпедія для навчання

Як використовувати Вікіпедію
для навчання інфомедійної грамотності

Ласкаво просимо!

Ми радіємо, що вам цікаво дізнатися більше про Вікіпедію та її роль у навчанні. З цього посібника ви дізнаєтеся, як вивчати статтю Вікіпедії, визначати її основні елементи та оцінювати якість зібраної у ній інформації. Ви також дізнаєтесь про нові способи допомогти учнівству розвивати ключові навички 21 століття за допомогою Вікіпедії.

Почнімо з деяких основних понять:

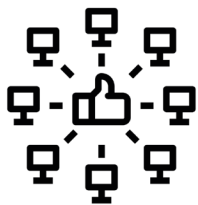
Що таке Вікіпедія?

Вікіпедія — це вільна онлайн-енциклопедія, яку може редагувати будь-хто. Вона доступна понад 300 мовами і є частиною великої групи проєктів вільних знань, які підтримує Фонд Вікімедіа. Подібно до інших енциклопедій, Вікіпедію варто використовувати як відправну точку в прагненні до знань. Ви, ваші учні та учениці, напевно, вже користуєтесь нею!

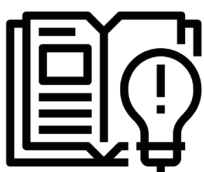
Хто пише Вікіпедію?

Волонтери з усіх куточків світу та різних галузей знань долучаються до створення Вікіпедії. Наприклад, волонтери з України спільно працюють над створенням контенту та завантаженням мультимедійних ресурсів про власну історію, культурні традиції та пам'ятки, щоб світ міг побачити їх. Частина цієї спільноти також проводить офлайн і онлайн заходи, які навчають людей наповнювати Вікіпедію.

Наскільки Вікіпедія надійна?

[Дослідження](#)⁽¹⁾, проведене у 2005 році, показало, що Вікіпедія настільки ж точна, як і енциклопедія «Британіка». Хоча не всі статті у Вікіпедії мають однакову якість, найкращий спосіб отримати максимальну користь від цього ресурсу — це зрозуміти, що відбувається за лаштунками спільноти, як вона працює і як оцінювати наявну в ній інформацію. Ця брошура навчить вас саме цього, а також як допомогти вашим учням користуватися перевагами Вікіпедії.

Як Вікіпедія може допомогти вам у навчанні?

Освітняни по всьому світу використовують Вікіпедію для розвитку в учнівства навичок 21 століття. Від покращення статей про місцеві визначні пам'ятки до створення біографій видатних професіоналів — вчителі та учні редагують Вікіпедію, щоб покращити процес навчання та зробити внесок у вільне поширення знань. Вікіпедія може стати потужним інструментом, який допоможе ученицям і учням зрозуміти, як створюються знання, які прогалини стосовно знань можна знайти в цифровому контенті та як критично оцінювати інформацію, яку вони знаходять в інтернеті.

Структура статті Вікіпедії

Розгляньмо різні елементи, які зазвичай містить стаття у Вікіпедії. Ці елементи можуть слугувати вказівниками вам і вашим учням, щоб більш критично сприймати інформацію, яку ви споживаєте онлайн і офлайн.

На сторінці «Обговорення» редакторки і редактори Вікіпедії можуть обговорювати тему статті. Такий підхід показує, як знання формуються завдяки усвідомленому обміну.

Вкладка «Переглянути історію» показує історію редагувань статті, як вона змінювалася з часом, а ще наскільки актуальною є інформація, представлена в ній.

Скористайтеся полем пошуку, щоб знайти більше інформації, не покидаючи Вікіпедію.

За посиланнями синього кольору ви зможете відвідати інші вікіпедійні статті, дотичні до теми. Червоні посилання вказують, що статті на цю тему у Вікіпедії поки не існує (але вартувало б!).

Числа, які ви можете бачити по всій статті, вказують на джерела, використані для її створення. За кількістю і якістю джерел можна робити висновки про якість статті.

Вступний розділ містить ключові ідеї статті. Тут учні знайдуть короткий огляд теми статті.

Спеціальні позначки показують, що стаття належить до «вибраних» чи «добрих». Так само попереджувальні банери свідчать про те, що стаття потребує покращення, наприклад, бракує посилань на джерела чи є потенційні конфлікти.

The screenshot shows the Wikipedia article for Maria Grzegorzewska. Callouts point to the following elements:

- The search bar at the top right.
- The 'Переглянути історію' (View history) tab.
- The blue link 'Підприємство' (Enterprise) in the text.
- The red link 'Державному інституті спеціальної освіти' (State Institute of Special Education) in the text.
- The citation box for 'Deutsche Nationalbibliothek, Staatsbibliothek zu Berlin, Bayerische Staatsbibliothek et al. Record #119054345'.
- The 'Народилася' (Born) information box at the bottom right.

Але заждіть!
Це ще не все!

Структура статті Вікіпедії

Переглядаючи статтю Вікіпедії, ви знайдете ще більше елементів, які допоможуть ученицям і учням структурувати пошук інформації та отримати доступ до більшої кількості джерел.

Зміст [сховати]

- 1 Життєпис
 - 1.1 Раннє життя
 - 1.2 Життя закордоном
 - 1.3 Повернення до Польщі
 - 1.3.1 По Другій світовій війні
 - 1.4 Смерть й спадщина
- 2 Нагороди
- 3 Вибрані праці
- 4 Примітки
- 5 Бібліографія

«Зміст» показує, як організована стаття. Він допоможе учням та ученицям зорієнтуватися у структурі статті та оптимізувати процес пошуку інформації.

Примітки

 [ред. | ред. код]

↓ Показувати повністю

↑ ^a ^b <i>Deutsche Nationalbibliothek, Staatsbibliothek zu Berlin, Bayerische Staatsbibliothek et al. Record #119054345</i> // Німецька нормативна база даних — 2012—2016.	27. ↑ ^a ^b ^v ^g Zielińska, 2013, с. 2.	54. ↑ ^a ^b Grzybowska & Grzybowski, 1994, с. 113.
	28. ↑ ^a ^b Szot, 2011.	55. ↑ Maslić, 1965, с. 62.
	29. ↑ ^a ^b ^v ^g ^d ^e Boldyrew, 2018, с. 112.	56. ↑ Stec, 2014, с. 37.
	30. ↑ Maslić, 1965, с. 92.	57. ↑ Siemak-Tylikowska, 1993, с. 629.
	31. ↑ Boldyrew, 2018, с. 911.	58. ↑ Stec, 2014, с. 25.
	32. ↑ Löwy, 2005, с. 159.	59. ↑ Maslić, 1965, с. 91.
	33. ↑ ^a ^b Siemak-Tylikowska,	60. ↑ Познанська ратуша,

Бібліографія

 [ред. | ред. код]

- *Boldyrew, Aneta*. Merited, (Un)Appreciated, (Un)Remembered: Women in Educational and Social Policy Sciences as a Scholarly Discipline in Poland, 1900–39 📄. — Варшава, Польща : Історичний інститут Польської академії наук, 2018. — 95–129 с.
- *Bucior, Małgorzata*. *Maria Grzegorzewska - kreatorka pedagogiki specjalnej w Polsce* 📄. — Замостья, Польща : Teacher Publications Portal, 2013.
- *Шевченко, Володимир*. *Розвиток та вдосконалення спеціальної освіти для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в Польщі в період комуністичного панування (1945 - 1991 роки)* 📄. — Київ, Україна : Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2019. — 6 с.

У цих секціях зібрані всі джерела, використані у статті. Тут також можуть бути примітки, що пояснюють чи доповнюють інформацію, наведену у статті. Учні можуть використовувати ці секції для пошуку інформації поза Вікіпедією, а також знайти тут академічні джерела, які знадобляться для їхніх досліджень. Вікіпедія має бути лише початком їхньої подорожі.

Індикатори якості статті у Вікіпедії

Позитивні індикатори:

- ✓ Містить кілька посилань на надійні джерела.
- ✓ Має чіткий та інформативний вступний розділ.
- ✓ Розкриває різні важливі аспекти однієї теми.
- ✓ Подає матеріал збалансовано та впорядковано.
- ✓ Написана з нейтральної точки зору.

Негативні індикатори:

- ✗ Не має жодних посилань на джерела.
- ✗ Має попереджувальний шаблон.
- ✗ Містить орфографічні чи граматичні помилки.
- ✗ Подає застарілу інформацію про поточну тему.
- ✗ Містить точки зору та оціночні судження з невідомих джерел.

На щастя, усе це можна покращити!

Спробуйте самі!

Відвідайте статті з переліку нижче та оцініть їх за позитивними та негативними індикаторами, які ми розглянули:

- [Протасів Яр \(місцевість\)](#)
- [Ukraïner](#)
- [Півненко Богдана Іванівна](#)

Інтеграція Вікіпедії на уроці

Засади медійної та інформаційної грамотності (МІГ) ⁽²⁾ ЮНЕСКО містять три компетенції, що допомагають розвивати критичну взаємодію із цифровими платформами та відповідальне цифрове громадянство. Цими трьома компетенціями є: отримання, оцінка та створення інформації.

Учительство може використовувати Вікіпедію, щоб допомогти ученицям і учням розвивати МІГ — через вивчення того, як: визначати свої інформаційні потреби; шукати інформацію у різних джерелах; оцінювати інформацію та медійний вміст; розуміти, у який спосіб створюється інформація. Як результат, школярі будуть обізнані щодо цифрового простору, а їхні навички споживання інформації поліпшаться. Крім того, ваші учні матимуть базові знання, необхідні для того, щоб у майбутньому активніше долучатися до розвитку Вікіпедії: замість пасивних споживачів інформації вони зможуть стати активними творцями спільних знань.

Нижче ви знайдете запитання, які допоможуть спрямувати учнів у розвитку двох перших компетенцій МІГ з використанням Вікіпедії.

Спрямовуючи учнів у пошуках потрібної інформації:

- Визначте, чого вони не знають — *Що ви хотіли б дізнатися?*
- Сформулюйте пошукові запити — *Які запитання та ключові слова допоможуть вийти на шлях до потрібної інформації?*
- Спробуйте різні пошукові системи — *Де розташована кнопка пошуку у Вікіпедії? Де ще ви можете пошукати необхідну інформацію?*
- Переходьте за посиланнями — *Що ще ви можете дізнатися з цієї теми? Які пов'язані поняття чи явища допоможуть вам краще розібратися у темі?*

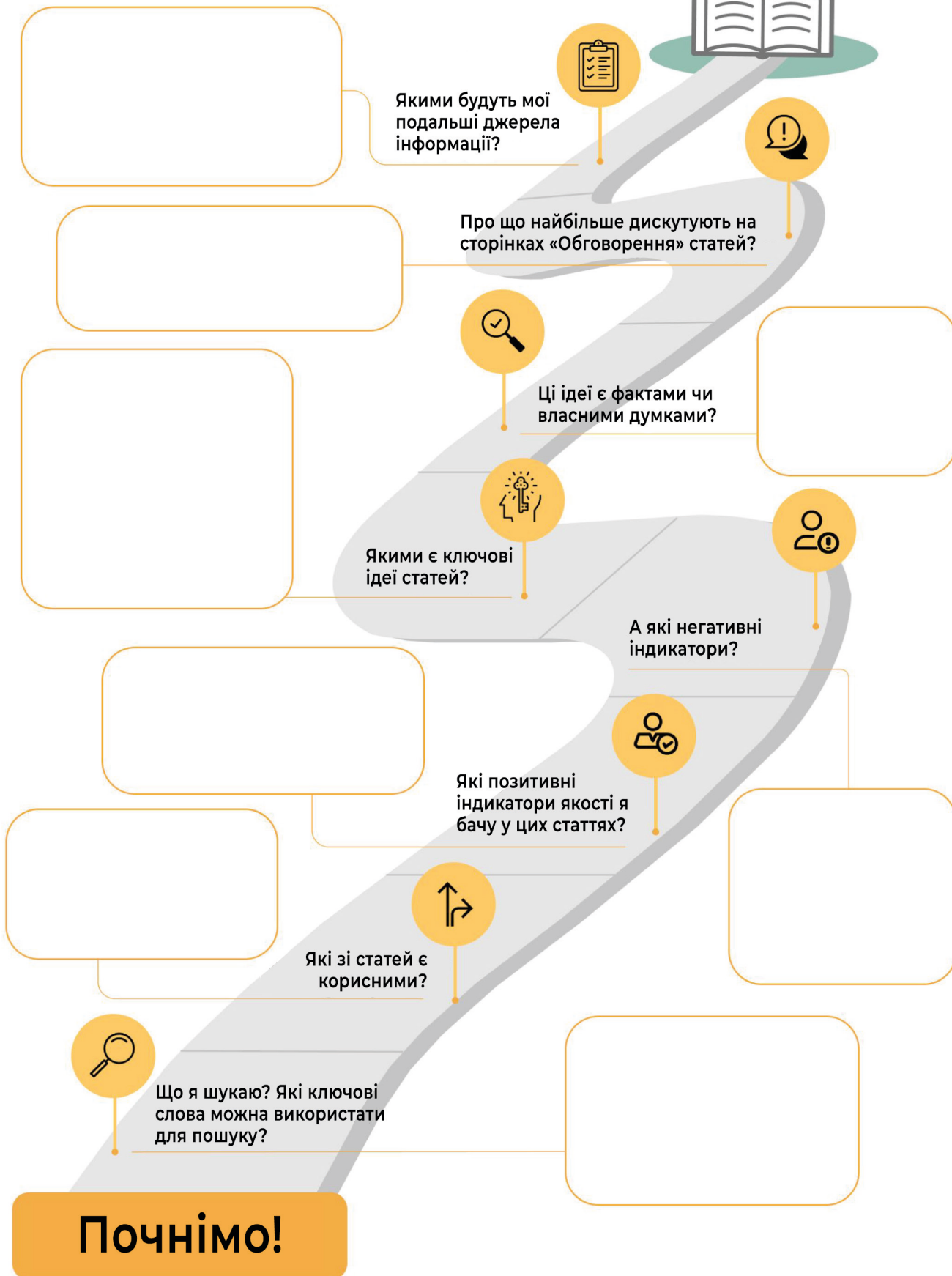
Допомагаючи учнівству оцінити знайдену інформацію:

- Перегляньте джерела в розділі «Бібліографія» — *Звідки взято інформацію для статті? Чи є ці джерела надійними?*
- Пошукайте більше деталей у розділі «Переглянути історію» — *Чи є інформація актуальною? Чи багато людей працює над статтею?*
- Ознайомтеся з попереджувальними шаблонами — *Чого бракує статті? Як її можна покращити?*
- Зверніть увагу на стиль викладу — *Чи дотримано нейтральної точки зору? Чи, може, наведені думки з невідомих джерел та оціночні судження замість фактів?*
- Перегляньте минулі й поточні дискусії на сторінці «Обговорення» статей — *До якої інформації є зауваження? Які обговорення цієї теми відбувалися?*

На наступній сторінці ви знайдете «Мій знаннєвий квест». Ця вправа створена для того, щоб учениці та учні поміркували над і описали свій «шлях» Вікіпедією, коли вони знаходять і оцінюють необхідну інформацію.

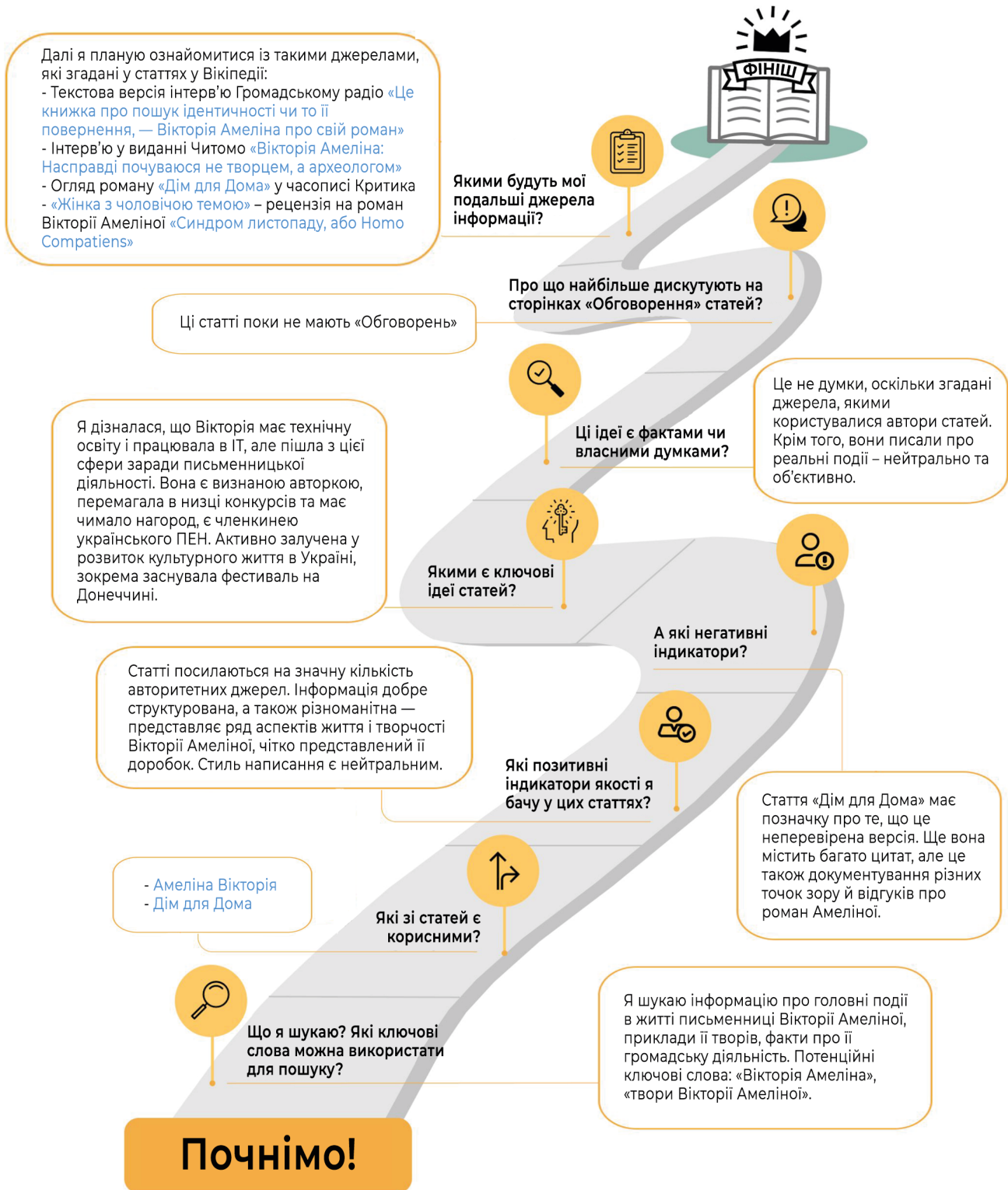
Мій знаннєвий квест

Інструкції: Використовуйте цей аркуш, щоб занотувати, як проходив ваш пошук інформації у Вікіпедії. Відповідайте на запитання у пов'язаних прямокутниках, рухаючись до позначки «Фініш». Порівняйте ваші відповіді з відповідями однокласниць та однокласників!

Мій знаннєвий квест – Зразок і схема оцінювання

Пропонуємо зразок заповненого аркуша «Мій знаннєвий квест», а також схему для оцінювання активності. Змінюйте, як вважаєте за потрібне!

Учні й учениці вміють...	Оцінка
Визначати параметри пошуку та доречні ключові слова	
Оцінити статтю за допомогою позитивних і негативних індикаторів якості	
Сформуванати на основі знайденої інформації відповідь на початковий запит	
Визначати, стаття містить факти чи думки	
Обрати інші джерела інформації, щоб продовжити своє дослідження	

3	Мають чітке розуміння
2	Мають часткове розуміння
1	Не в змозі виконати завдання

Додаткові джерела

- » Освітня програма Вікіпедії: <https://w.wiki/6t8g>
- » Онлайн-курс «Вікіпедія для навчання»: <https://w.wiki/6t8e>
- » Навчально-методичний посібник «Використання Вікіпедії та сестринських вікіпроектів в освітньому просторі»: <https://blog.wikimedia.org.ua/2023/02/14/guide-for-school>
- » Підбірка відповідей на часті запитання про Вікіпедію: <https://blog.wikimedia.org.ua/2020/01/15/19questions>
- » Контактна адреса для запитів та запитань: edu@wikimedia.org.ua

Примітки:

1. Giles, J. Internet encyclopaedias go head to head. *Nature* 438, 900–901 (2005). <https://doi.org/10.1038/438900a>
2. UNESCO. (2019). Media and Information Literacy. Retrieved 7 July 2020, from <https://en.unesco.org/themes/media-and-information-literacy>

Цей посібник оригінально створений освітньою командою Фонду Вікімедія; автори — *Melissa Guadalupe Huertas, Vasanthi Hargyono, Nichole Saad, Sailesh Patnaik*. Локалізація українською мовою — ГО «Вікімедія Україна»: *Анастасія Івашина, Антон Процюк, Марина Чала*.

Це навчальне видання поширюється на умовах вільної ліцензії CC BY-SA 4.0. Ви можете вільно копіювати, поширювати і передавати видання, модифікувати і переробляти його.

Дякуємо за вашу цікавість до Вікіпедії!

Сподіваємося, ці матеріали були для вас корисними.

Щоб стежити за новинами й можливостями
для освітян та всіх охочих від ГО «Вікімедіа Україна»,
підпишіться на наші соцмережі:
subscribe.wikimedia.org.ua

Також долучайтеся до Telegram-групи
«Вікіпедія в освіті»: bit.ly/WikiEduTG

Ми відкриті до отримання внеску кожного і кожної:
пропозицій, зауважень або порад щодо подальшого
розвитку освітніх проєктів Вікімедіа.

*Розкажіть про ваш досвід використання цього видання.
Запрошуємо й надалі звертатися по знання до проєктів
Вікімедіа, а також створювати і примножувати їх!*

ВІКІМЕДІА
УКРАЇНА

Стежити за ГО «Вікімедіа
Україна» у соцмережах

Telegram-група
«Вікіпедія в освіті»